

קבוצה 3

יחידה 1: קרקס

כמה מילים על הקטע

הטקסט הוא מידעי-נרטיבי, והוא מציג רצף כרונולוגי של התפתחות הקרקס מאז המצאתו ועד היום. הטקסט מתייחס לשלוש נקודות זמן שונות בהתפתחות הקרקס: ראשיתו ברומא העתיקה, קבלת צביון חדש באנגליה של המאה ה-18, ואופיו כיום. בטקסט אמנם קיימים פרטי מידע רבים על הקרקס, שהתלמידים צריכים לזכור ולשחזר, אך אופיו הנרטיבי מקל את הבנתו ואת זכירתו.

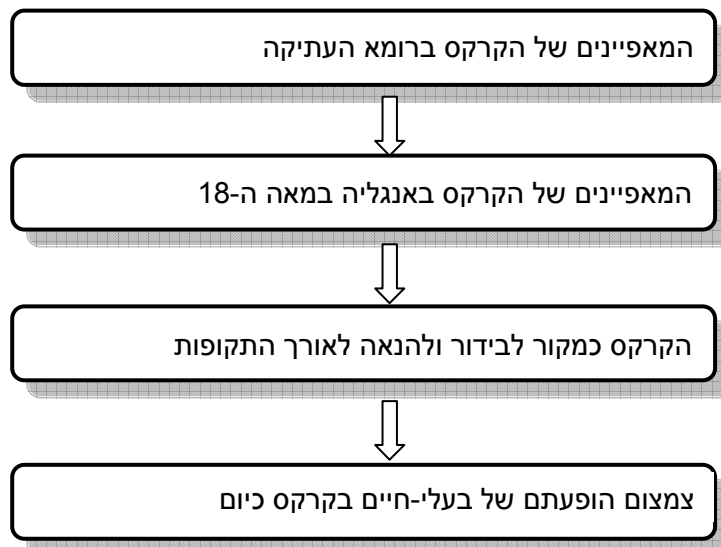
מילוי תרשים

תרשים מיטבי הוא כזה הכולל התייחסות לקיומו של הקרקס בשתי תקופות שונות לפחות מתוך השלוש המוזכרות בטקסט המקורי: (1) רומא העתיקה; (2) אנגליה במאה ה-18; (3) כיום

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

התפתחות הקרקס לאורך השנים

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר:

כתבו משפט אחרון לסיום:

הקרקס כיום הוא מקום בילוי נפוץ בכל רחבי העולם.

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	מהו הנושא המרכזי של הקטע? הקרקס כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר: • תחילת הקרקס ברומא הצטיקה • הקרקס מאתכונת כיום, נוצר באנגליה • הקרקס מהווה עד היום מקור בידור • הפחתת הופעות בצלי-חיים כתבו משפט אחרון לסיום: לקרקס הסטוריה ארוכה ולכל אורכה היה מקור בידור הסבר: הנושא המרכזי זהה לכותרת של הטקסט המקורי, ומשום כך הוא מתאים. עם זאת, טוב היה אילו בנושא המרכזי הייתה התייחסות להתפתחות/להיסטוריה של הקרקס. גוף התרשים מתייחס לעוגני הזמן בטקסט ומציין את קיומו של הקרקס בשלוש התקופות, ברומא, באנגליה וכיום, וכמו כן הוא מציין את העובדה האחרונה בטקסט, הקשורה לצמצום הופעות של בעלי-חיים בקרקס. משפט הסיום הולם מאוד ומשקף ראייה "מטה-טקסטואלית", כלומר מספק מעין מבט-על על הטקסט. הוא מציג שני רעיונות חשובים הכלולים בטקסט המקורי: התפתחותו של הקרקס והיותו אמצעי בידור לאורך התקופות. מהו הנושא המרכזי של הקטע? הקרקס כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר: • תחילתו של הקרקס היה ברומא הצטיקה לפני 2000 שנה • הקרקס נוצר באנגליה במאה ה-18 • הקרקס מהווה עד היום מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים • בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בצלי-חיים בקרקס כמו דובים מרקדים משיקולים של פגיעה כתבו משפט אחרון לסיום: הקרקס התפתח מאז רומא הצטיקה ועד היום. הסבר: הנושא המרכזי, "הקרקס", מתאים. גוף התרשים כולל התייחסות לקרקס בתקופות השונות, לעובדת היותו של הקרקס מקור לבידור ולהנאה וכן לצמצום הופעתם של בעלי-חיים בקרקס. משפט הסיום הולם, ומספק נקודת הסתכלות כללית על הנאמר בטקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	מהו הנושא המרכזי של הקטע? הנושא המרכזי של הקטע הוא קרקס כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר: • תחילתו של הקרקס ברומא הצטיקה. • כל אלו נצרכו מזירה • הקרקס מאתכונת המוכרת לנו כיום • הוא היה מופע בידור שהתקיים כתבו משפט אחרון לסיום. אך אופיו של הקרקס השתנה. בשנים האחרונות צומחה הופעתם של בצלי חיים קרקס, כמו דובים מרקדיס, משיקוליס של פאיצה בלכיות בצלי-חיים. <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי, "הקרקס", מתאים. גוף התרשים כולל אמירות שאינן שלמות, ומשום כך אינן מובנות. רק האמירה הראשונה מובנת ("תחילתו של הקרקס ברומא העתיקה"). משפט הסיום יכול להתקבל, משום שהוא כולל את הרעיון האחרון הקשור לקרקס בימינו. מהו הנושא המרכזי של הקטע? הקרקס כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר: • ברומא נהגו לצרוך מרזי מרכבות תחרות הספורט השונות • קרבות אכזריים בין אדם לחיות טרף • להקה של לוליינים, ליצנים, ובצלי חיים מאולפים כמו דובים מרקדיס, משיקוליס של הפאיצה בלכיות בצלי החיים כתבו משפט אחרון לסיום. אני מסכמת שהקרקס היה כיף מאוד את הרבה חיות ולליצנים וכ"ו ואני מכוה [מקווה] שהלידים בסיפור נהנים מאוד <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי, "הקרקס", מתאים. גוף התרשים אינו כולל התייחסות לתקופות השונות בהתפתחות הקרקס, וכן מערבב בין הרעיונות ("להקה של לוליינים... משיקולים של הפגיעה בזכויות בעלי החיים"). משפט הסיום מציג אמירה אישית שבהחלט יש לה מקום, אך הסוף שלו אינו קשור לטקסט ומעיד על חוסר הבנה ("אני מקווה שהילדים בסיפור נהנים מאוד" – על אילו ילדים ועל איזה סיפור מדובר?).

סולם הדירוג	דוגמה
כלל לא	מהו הנושא המרכזי של הקטע? קרקס כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר: • תחילת הקרקס ברומא • אצרוק תחרויות • קרבות אכלריות • נדידת הקרקס כתבו משפט אחרון לסיום. בסופו של דבר הקרקס הצליח <u>הסבר</u>: גוף התרשים אינו משקף רעיונות מתוך הטקסט, אלא מילים בודדות, מלבד המשפט הראשון – "תחילת הקרקס ברומא". משפט הסיום כולל אמירה שאינה מתאימה לסכם את הטקסט, מכיוון שהטקסט אינו עוסק בניסיונות של הקרקס להצליח.

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

קרקס

תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ-2000 שנה. ברומא
נהגו לערוך _____ מרוצי _____ מרכבות, תחרויות ספורט שונות וכן
קרבנות _____ אכזריים בין בני אדם לחיות טָרֶף. כל אלה נערכו בזירה
עגולה _____ שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן
נוצרה המילה _____ קרקס _____. משחקי הקרקס היו אמצעי
הבידור _____ העיקרי של אנשי רומא.

הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום, נוצר באנגליה במאה ה-18. הוא
היה מופע בידור שהתקיים _____ באוהל _____ ענק על-ידי להקה של
לוליינים, ליצנים ובעלי-חיים מאולפים, _____ ונדד _____ בין כפרים
ועיירות נידחים. מאחר שעדיין לא הומצאו בתקופה זו _____ הקולנוע
והטלוויזיה, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור _____ מרכזי _____,
והגעתו למקומות אלה לוותה בהתרגשות רבה. עד היום הקרקס הוא
מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים, אך אופיו _____ השתנה _____:
בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי-חיים בקרקס, כמו דובים
מרקדים, משיקולים של פגיעה _____ בזכויות _____ בעלי-חיים.

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

קרקס

תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ-2000 שנה. ברומא נהגו לערוך מרוצי מרכבות, תחרויות ספורט שונות וכן קרבות אכזריים בין בני אדם לחיות טרף. כל אלה נערכו בזירה עגולה שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן נוצרה המילה קרקס. משחקי הקרקס היו אמצעי הבידור העיקרי של אנשי רומא.

הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום, נוצר באנגליה במאה ה-18. הוא היה מופע בידור שהתקיים באוהל ענק על-ידי להקה של לוליינים, ליצנים ובעלי-חיים מאולפים, ונדד בין כפרים ועיירות נידחים. מאחר שעדיין לא הומצאו בתקופה זו הקולנוע והטלוויזיה, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור מרכזי, והגעתו למקומות אלה ליוותה בהתרגשות רבה. עד היום הקרקס הוא מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים, אך אופיו השתנה: בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי-חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה בזכויות בעלי-חיים.

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-15 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. תחילתו של הקרקס היא ברומא העתיקה, לפני כ-2,000 שנה.
2. ברומא נהגו לערוך מרוצי מרכבות,
3. תחרויות ספורט שונות,
4. וכן קרבות אכזריים בין בני אדם לחיות טרף.
5. כל אלה נערכו בזירה עגולה
6. שנקראה בלטינית 'סירקוס' (בעברית: מעגל), ומכאן נוצרה המילה קרקס.
7. משחקי הקרקס היו אמצעי הבידור העיקרי של אנשי רומא.
8. הקרקס במתכונת המוכרת לנו כיום, נוצר באנגליה במאה ה-18.
9. הוא היה מופע בידור שהתקיים באוהל ענק על-ידי להקה של לוליינים, ליצנים ובעלי-חיים מאולפים,
10. ונדד בין כפרים ועיירות נידחים.
11. מאחר שעדיין לא הומצאו בתקופה זו הקולנוע והטלוויזיה, הקרקס הנודד היה אמצעי בידור מרכזי,
12. והגעתו למקומות אלה לוותה בהתרגשות רבה.
13. עד היום הקרקס הוא מקור לבידור ולהנאה לילדים ולמבוגרים,
14. אך אופיו השתנה:
15. בשנים האחרונות צומצמה הופעתם של בעלי-חיים בקרקס, כמו דובים מרקדים, משיקולים של פגיעה בזכויות בעלי-חיים.

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	<u>הקרקס</u> הקרקס נוצר ברומא לפני כ 2000 שנה (1) הקרקס היה בזירה הצאלה (5) ושם היה כרכרות (2) ותחרויות ספורט שונות (3) וקרבות אכלריים בין בני האדם לחיות טרף (4). הקרקס היה אמצעי הבידור של רומא (7). באנגליה במאה ה 18 הוקם הקרקס (8) הוא היה מופע בידור ההתקיים באוהל צנך (9) הקרקס היה מופע הבידור שלהם כי צדין לא הומצאו הקולנוע והטלוויזיה (11). הקרקס השתנה (14) כיום כבר לא משתמשים בחיות כדי לשמור על זכויות בעלי החיים (15). <u>הסבר</u>: משוחזרות 11 יחידות תוכן מתוך 15 היחידות בטקסט המקורי.
במידה רבה	<u>הקרקס</u> הקרקס היה קים ברומא עוד מלפני 2,000 שנה (1). ערכו שמה תחרויות ספורט (3). באלף שנה נצרך בזירה צאלה (5), קראו לזה קרקס (6). אז שלא היה קולנוע וטלוויזיה הקרקס היה בידור מרכזי עד אז (7). הוא נדד בכל אנגליה (10) וכהיום בכל העולם. אבל אין בו בעלי חיים כי שומרים על הזכות שלהם (15). <u>הסבר</u>: משוחזרות 7 יחידות תוכן, שהן כמחצית יחידות התוכן בטקסט המקורי (15 יחידות). מכיוון שמזכרים הרעיונות המרכזיים בטקסט המקורי, הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה". יחידה 6 היא חלקית מאוד, אך מכיוון שיש בה התייחסות למקור השם, היא נספרת. כמו כן, חל בלבול ביחידה 7, מכיוון שהיעדר הקולנוע והטלוויזיה מצוין בטקסט המקורי בהקשר למעמדו של הקרקס באנגליה. אך מכיוון שסיבה זו עשויה להיות קשורה גם למעמדו של הקרקס ברומא, היחידה נספרת.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	<u>הקרקס</u> קרקס הוא דבר שנוצר לפני כ-2000 שנה (1) ולקרקס יש צבת בידור מרכזי לילדים ולהנאה (13) אפשר לקרוא לקרקס בעברית מצלף (6). <u>הסבר</u>: הטקסט דל. משוחזרות באופן חלקי 3 יחידות תוכן בלבד.
אין שחזור	הטקסט אינו מייצג את התוכן של הטקסט המקורי.

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשחזר.

- תחילתו של הקרקס ברומא העתיקה לפני כ-2000 שנה [יחידות 1-4 ו-7]
 - הקרקס בראשיתו כלל מרוצי מרכבות, תחרויות ספורט שונות וקרבות אכזריים בין בני אדם לחיות טרף, והיה אמצעי בידור מרכזי
 - מקור השם קרקס [יחידות 5-6]
 - מאפייני הקרקס במתכונת המוכרת לנו מאז המאה ה-18 באנגליה [יחידות 8-12]:
 - הקרקס כלל ליצנים ומופע של בעלי-חיים מאולפים
 - הקרקס היה מופע נודד
 - הקרקס היה אמצעי בידור מרכזי
 - עד היום משמש הקרקס מקור לבידור ולהנאה, אך אופיו השתנה בגלל התחשבות בבעלי-חיים [יחידות 13-15]

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	הקרקס נוצר ברומא הצתיקה, לפני כ-2000 שנה ערכו אנשים מרכזי כרכרות, תחרויות ספורט שונות וכן קרבות אכזריים בין חיות טרף לפני אדם, את כל קרבות אלו ערכו בזירה עצומה בשם "סירקוס" (בעברית ציגוף) וכך נוצרה המילה קרקס. לפי המתכונת המוכרת הקרקס נוצר באנגליה לפני כ-180 שנה בתוך אוהל צנק על-ידי להקת להצופנים, ליצנים ובצלי חיים מאולפים. עד היום אופיו של הקרקס השתנה: משום שבצלי חיים מאולפים פוצע בזכויות של בצלי החיים. לדוגמה: דוב מרקד, פוצע בזכויות של בצלי החיים. <u>הסבר</u>: הטקסט כולל את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי – הקרקס ברומא, מקור השם "קרקס", הקרקס באנגליה, אופיו של הקרקס והשינויים שחלו בו. החלוקה לפסקות תורמת לארגון של הטקסט ולהיותו טקסט אוטונומי. יש אמנם "מעידות" קלות בטקסט (למשל, "הקרקס נוצר באנגליה לפני כ-180 שנה בתוך אוהל", "משום שבעלי חיים מאולפים פוגע בזכויות של בעלי החיים"), אבל הן אינן פוגמות משמעותית בהבנה.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	הקרקס התקיים ברומא הצתיקה לפני כ-2000 שנה. הקרקס התקיים בשולחן הצוף שבאטליה ניקראה סירקוס שבעברית קרקס, היה קרקס שהיה בו ליצנים ליליינים וחיות מאולפות. אף בסוף הבינו שנה ציגוף ציגוף בחיות. <u>הסבר</u>: הטקסט מספק מידע על הקרקס ברומא ועל מקור השם "קרקס". כמו כן, הוא מתייחס לאופיו של הקרקס כפי שהוא מוכר בימינו. עם זאת, היעדרם של פרטי מידע חשובים וכן חוסר דיוק במונחים ובניסוח ("הקרקס התקיים בשולחן עגול", "שבעברית קרקס") אינם מאפשרים לקורא להבין לחלוטין את מהות הטקסט המקורי, וכתוצאה מכך נפגמת מידת האוטונומיות של הטקסט.
הטקסט אינו אוטונומי	הקרקס המוצא לפני כ-2,000 שנה הקרקס מצפ והוא פוצע בזכויות של בצלי החיים אנשים נולדים האובים את הקרקס <u>הסבר</u>: השחזור דל מאוד ואינו מובן.

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

דוגמה	סולם הדירוג
<u>הקרקס</u> הקרקס הוואצא ברומא הצתיקה לפני כ-2,000 שנה. הרומאים נהגו להרוק מרזי מרכבות, תחרויות ספורט שונות, וכן קרבות אכזריים בין בני-אדם לחיות טרף. כל זה נארק בזירה עצומה הנקראת "סירקוס" מכאן נוצרה המילה קרקס. מאתכונת היום הוואצא הקרקס באנגליה מאה ה-18. <u>הסבר</u>: יש מודעות לסימני הפיסוק, ונעשה בהם שימוש מגוון. הטקסט כולל פסיקים, נקודות, מירכאות וקווים מפרידים במקומות המתאימים.	הולם במידה רבה
הקרקס הראשון נוצר ברומא הצתיקה לפני כ-2,000 שנה באוהלים ענקיים הקרקס היה כאמנה בידור לפני אמצתה הטלויזיה והקונצרט הקרקס הנוודי היה כצמא בידור היחיד בארץ בעלל זה כולל פצט הקרקס בא בהתרגשות גדולה הקרקס שאני מכריז כהיום השתנה: אין יותר פצלולים עט חיות כי זה פולט בלכותיהם. <u>הסבר</u>: החלק הראשון של הטקסט אינו מפוסק, והיעדר הפיסוק פוגע בקריאתו. רק לקראת סוף הטקסט נעשה שימוש בפיסוק – נקודתיים ונקודה בסופו.	הולם במידה מעטה
אין בטקסט סימני פיסוק כלל.	אין פיסוק

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

הקרקס הראשון הוקם ברומא בעת יקתה לפני כ-2,000 שנה. צעו עט מרזי
מרכבות, תחרויות ספורט שונות וקרבות אכזריים בין-אדם נלדו בצלי-חיים טורפים.
הקרקס צעו בידור והנאה לילדימאמאריט. בשפה לטונית 'סירקס' (בציבורית:
מצלף) ומהמילה הזאת הליצ המילה קרקס.
הקרקס הוקם כשצוד לא היה בית-קולנוע וטלוויזיה. הקרקס היו לילדים וחיות מאולפים. אכל
אופיו הקרקס השתנתה. האנשים היו פלצים בלכות של בצלי-חיים.

ניתוח

השחזור עשיר בפרטים, וכולל פיסוק הולם המאפשר קריאה נוחה של הטקסט. האוטונומיות של
הטקסט נפגמת לעתים בשל היעדר קישור מתאים בין הרעיונות. למשל, מקור השם "קרקס" מתואר,
אך הוא אינו מקושר לעובדה (החסרה) שהפעילויות ברומא נערכו בזירה עגולה. מכאן שהקורא
יתקשה להבין מדוע הקרקס נקרא כך. כמו כן, האוטונומיות נפגעת גם כאשר יחידות התוכן אינן
מפותחות די הצורך או שיש בהן חוסר דיוק. למשל, התלמיד מציין ש"הקרקס הוקם כשעוד לא היה
בית-קולנוע וטלוויזיה", אך הוא אינו מציין את הקשר בין עובדה זו ובין היותו של הקרקס אמצעי בידור
מרכזי. כמו כן, התלמיד כותב: "האנשים היו פוגעים בזכויות של בעלי-חיים", אך הוא אינו מדייק
באמירה זו ובכך אינו מוסר מסר חשוב – שכיום הופעתם של בעלי-חיים בקרקס הצטמצמה בשל
פגיעה זו. מכאן שיש מקום לעבוד עם התלמיד על קישוריות טובה יותר בין הרעיונות, וכן על שימוש
בלשון מדויקת יותר שתתרום להבנה של הרעיונות האלה.

דוגמה 2

*הקרקס התקיים ברומא הצטיינה לפני כ-2000 שנה. הקרקס
התקיים בשולחן הצלף שבאטליני ניקראה סירקוס
שבציריית קרקס, היה קרקס שהיה בו איזניס אולימפיק וחיות מאולפות.
אף בסוף הבינו שנה ציתאללות בחיות.*

ניתוח

תחילת השחזור טובה וכוללת פרטים על הקרקס ברומא ועל מקור השם "קרקס". בהמשך יש גם התייחסות לאופיו של הקרקס. עם זאת, הטקסט קצר ודל, וכולל מעט יחידות תוכן. פרטי מידע חשובים המופיעים בטקסט המקורי נעדרים מן הטקסט המשוחזר, ועל כן היכולת של הקורא להבין את מהות הטקסט המקורי נפגעת. כמו כן, לא ברור מן השחזור אם בטקסט המקורי יש התייחסות לתקופות שונות בהתפתחותו של הקרקס: רומא-אנגליה-היום. על כן, מבחינת התוכן מומלץ לעבוד עם התלמיד על העשרת הטקסט בפרטי מידע נוספים, תוך התייחסות לנקודות הזמן בהתפתחותו של הקרקס. מבחינת הניסוח, יש חוסר דיוק במונחים וכן ליקויים ברמת המשפט ("הקרקס התקיים בשולחן עגול", "שבעיברית קרקס"), וגם על כך יש לעבוד עם התלמיד. נראה שקיימת מודעות לסימני הפיסוק, ויש להוסיף ולפתחה.

יחידה 2: פיטר פן

כמה מילים על הקטע

הטקסט שלפניכם הוא ייחודי, משום שיש לו שני חלקים השזורים זה בזה: האחד הוא סיפור המסגרת, הכולל את נסיבות כתיבת הסיפור "פיטר פן" – פרטים ביוגרפיים של הסופר, שם הגיבור של הסיפור, המטרה של כתיבת הסיפור. כמו כן, מצוין בחלק זה המאפיין הייחודי של גיבור הסיפור, שבזכותו וסביבו נרקמת העלילה: עובדת היותו ילד שאינו גדל לעולם. ולבסוף, סיפור המסגרת מסתיים באמירה עכשווית על כך שכיום מוצב פסל לזכרו של פיטר פן בלונדון. החלק האחר של הטקסט הוא תיאור עלילת הסיפור "פיטר פן", המתרחשת ב"ארץ לעולם לא". חשוב לוודא שהתלמידים ערים לקיומם של שני החלקים האלה ומתייחסים אליהם הן בתרשים והן בשחזור הטקסט. כמו כן, יש לשים לב שהטקסט כולו מתאפיין בפרטים רבים, ובתרשים על התלמידים לברור מתוכם את החשובים ביותר, ואין זו מלאכה פשוטה.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי אפשרי של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה (מידה רבה של ייצוג תוכני ורלוונטיות). כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים.

תרשים מיטבי הוא כזה שבו מתוארים נכון הפרטים האלה: (1) פרט כלשהו הקשור לסיפור המסגרת: שם הסופר/פרטים ביוגרפיים של הסופר (היכן נולד ובאילו שנים חי)/ עבור מי נכתב הסיפור/הפסל לזכרו של פיטר פן; (2) עובדת היותו של פיטר פן ילד שאינו גדל לעולם; (3) פרט כלשהו הקשור לעלילת הסיפור "פיטר פן".

כמובן, כדי שהתרשים ייחשב למיטבי, הכתוב בכל חלקיו צריך להיות נכון ברמה סבירה.

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

פיטר פן – הסיפור על הילד שאינו גדל לעולם

כתבו את האירועים החשובים בקטע לפי הסדר.

הסופר ג'יימס ברי כתב את הסיפור "פיטר פן" למען בני משפחת דארלינג.

פיטר פן היה ילד שסירב לגדול ולהתבגר.

פיטר פן לוקח את ילדי משפחת דרלינג להרפתקה ב"ארץ לעולם לא".

לבסוף ילדי משפחת דרלינג חוזרים הביתה, כי הגיע הזמן להתבגר

כתבו משפט אחרון לסיום.

באחד הגנים בלונדון הוצב למזכרת פסלו של פיטר פן – הילד שאינו גדל לעולם!

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

הערה: בטבלה מוצגים תרשימי התלמידים בצורה מעט שונה מהתצוגה המקורית – כל תבליט בגוף התרשים (bullet) מייצג תיבת טקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	מהו הנושא המרכזי של הקטע? פיטר פן שמתא "בארץ לצולל לא". כתבו את האירועים החשובים בקטע. • פיטר פן, איבד הספר בשם של איימס ברי הוא ילד נחמי המספר לצולל להיות לבד ונשאר כל הזמן בין אותו אי. • הצליח מתרחשת בארץ לצולל לא שהוא ארץ ילדות נחמית. • פיטר פן לוקח את ילדי משפחת דארלינג, וביחד הם חוברים להרפתקה ונלחמים בשודדי ים, ובראש קפטן הוק. • באני קנסינגטון שם נרקמה לראשונה צלילת הסיפור הוצב למזכרת בסלון של פיטר פן, הילד שאינו גדל לצולל. כתבו משפט אחרון לסיום. פיטר פן, הוא ילד איבד על פי הטקסט שאינו גדל לצולל. <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי הוא הצגת הגיבור והמקום שבו מתרחשת העלילה, ועל כן הוא מתאים. גוף התרשים מספק מידע הן על סיפור המסגרת והן על עלילת הסיפור "פיטר פן". אפשר לבקש מן התלמיד לצמצם מעט את המידע בגוף התרשים. משפט הסיום הולם ומציג את המאפיין הייחודי של הגיבור.
במידה מעטה	מהו הנושא המרכזי של הקטע? הנושא המרכזי בקטע הוא על פיטר פן. כתבו את האירועים החשובים בקטע. הדברים החשובים עלפי הקטע הם: • פיטר פן הוא איבד הספר בשם של איימס ברי. • נחמי באנגליה בשנים 1860 עד 1937 • חיבר סיפור למצאן חמישה אחים משפחת ידידון. כתבו משפט אחרון לסיום. המישט האחרון של איימס הוא: שפיטר פן איבד <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי כללי מדי ומציג רק את שם הגיבור, אך הוא מתאים לשכבת הגיל. גוף התרשים מתייחס רק לפרטים מתוך סיפור המסגרת (שם הסופר, פרטים ביוגרפיים שלו, מטרת הכתיבה של הסיפור), ואינו מתייחס כלל לעלילת הסיפור "פיטר פן" או לעובדת היותו של פיטר פן הילד שאינו גדל לעולם – ועל כן הוא חסר. התוכן של משפט הסיום הולם ומציג אמירה אישית על גיבור העלילה.

סולם הדירוג	דוגמה
כלל לא	מהו הנושא המרכזי של הקטע? פיטר פן כתבו את האירועים החשובים בקטע. • פיטר פן • ג'יימס ברי • הצליפה • ארץ גאלגס לא כתבו משפט אחרון לסיום. הנולא הארכלי הוא פיטר פן <u>הסבר:</u> התרשים אינו מייצג את התוכן של הטקסט, אלא כולל בעיקר שמות ללא הקשר.

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

פיטר פן

פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי, הוא ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר ונשאר כל הזמן בן אותו _____ גיל _____. הסופר ברי, שחי באנגליה בשנים 1860–1937, _____ חיבר _____ את הסיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידיו. עלילתו הדמיונית של הספר מתרחשת _____ באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא ארץ הילדות הנצחית _____. לארץ זו לוקח _____ פיטר פן _____ את ילדי משפחת דארלינג, וביחד הם חוברים _____ להרפתקה _____ ונלחמים בשודדי הים, ובראשם קפטן הוק. אך לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על הילדים _____ לעזוב את עולם הילדות, לחזור לביתם ולהתבגר. בגני קנזינגטון בלונדון, המקום שבו נרקמה לראשונה עלילת הסיפור, הוצב למזכרת _____ פסלו _____ של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

פיטר פן

פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי, הוא ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר _____ ונשאר כל הזמן בן אותו גיל. הסופר ברי, שחי באנגליה בשנים 1860–1937, _____, חיבר את הסיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידיו. _____ עלילתו הדמיונית של הספר מתרחשת באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא _____ ארץ הילדות הנצחית. לארץ זו לוקח פיטר פן את _____ ילדי משפחת דארלינג, וביחד הם חוברים להרפתקה _____ ונלחמים בשודדי הים, ובראשם קפטן הוק. אך לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על הילדים _____ לעזוב את עולם הילדות, לחזור לביתם ולהתבגר.

בגני קנזינגטון בלונדון, _____ המקום שבו נרקמה לראשונה עלילת הסיפור, הוצב למזכרת _____ פסלו של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-10 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

פיטר פן

1. פיטר פן, גיבור הספר בשם זה של ג'יימס ברי,
2. הוא ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר ונשאר כל הזמן בן אותו גיל.
3. הסופר ברי, שחי באנגליה בשנים 1860–1937
4. חיבר את הסיפור למען חמישה אחים ממשפחת ידידיו.
5. עלילתו הדמיונית של הספר מתרחשת באי קסום ששמו "ארץ לעולם לא", הוא ארץ הילדות הנצחית.
6. לארץ זו לוקח פיטר פן את ילדי משפחת דארלינג,
7. וביחד הם חוברים להרפתקה ונלחמים בשודדי הים, ובראשם קפטן הוק.
8. אך לבסוף מגיע הרגע הבלתי נמנע שבו על הילדים לעזוב את עולם הילדות, לחזור לביתם ולהתבגר.
9. בגני קנזינגטון בלונדון, המקום שבו נרקמה לראשונה עלילת הסיפור,
10. הוצב למזכרת פסלו של פיטר פן, הילד שאינו גדל לעולם.

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	פיטר פן פיטר פן הוא ילד ניצחי שלא רוצה לידול לולא (2) ברי הסופר שחי באנגליה בשנים 1860 – כתב את הסיפור (3) פיטר פן הביא את ילדי אישפחת דארלינג (6) לאי קסום שקוראים לו לולא לא (5) שם הם חוקרים הרפתקה והם נילחמים בשודדי ים (7) ובסוף הכלתי נילחם שהילדים צריכים לעצוב ולהיתגר (8) והוצה פיסלו של פיטר פן הילד שלא רוצה לידול לולא (10) הסבר: משוחזרות 7 יחידות תוכן מתוך 10 היחידות בטקסט המקורי. יש לציין שלעיתים חסרים פרטים ביחידות התוכן, למשל – שנת הלידה בחיי ג'יימס ברי, חסרונם של קפטן הוק והמקום שבו הוצב פסלו של פיטר פן. אך בסך הכול יש התייחסות בשחזור לרוב הפרטים החשובים ביחידות התוכן.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	<u>פיטר פן</u> פיטר פן הוא סיפורו של ג'יימס ברי, שחיבר את הספר על אליזבתו הדימונית (1), פיטר פן הוא ילד שסירב לאכול וחי באותו היל (2). ג'יימס ברי כתב את הסיפור למען חמישה אחים במשפחת ידידיו (4), פיטר פן לקח את הילדים משפחת דרלינג איתו להרפתקה (6) ונלחמו בשודדי ים ובראשם קפטן הוק (7), אבל היו צריכים לחזור הביתה (8). <u>הסבר:</u> משוחזרות 6 יחידות תוכן מתוך 10 היחידות בטקסט המקורי.
במידה מעטה	<u>פיטר פן</u> פיטר פן הוא ילד שלא רוצה לאכול ולהתפתח (2) הוא חי באי קסום ושמו "ארץ לעולם לא" בארץ הזאת אי אפשר להתבגר (5). הוא לוקח את ילדי דארלינג להלחם בשודדי ים, ובראשם קפטן הוק (7). לבסוף מביס הרע שבו הילדים צריכים לעזוב את "ארץ לעולם לא" ולחזור לביתם (8). ולבסוף הקימו זכרון לפיטר פן שנה פסל בדמותו (10). <u>הסבר:</u> משוחזרות מחצית יחידות התוכן (5 מתוך 10). הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה", משום שהוא מתאר בפירוט את הסיפור על הילד פיטר פן וגם מתייחס בסופו למסגרת של הסיפור (הפסל). עם זאת, חסרות נסיבות כתיבת הסיפור, המופיעות בטקסט המקורי.
אין שחזור	<u>פיטר פן מסרב</u> ליאדול ולהיתבגר וניסאכ כול הזמן באותו היל (2). <u>הסבר:</u> יש התייחסות ליחידת תוכן אחת בלבד, ועל כן לא ניתן לומר שהטקסט משחזר את התוכן של הטקסט המקורי.

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי.
כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

סיפור המסגרת [יחידות 1–4]

- פרטים ביוגרפיים על הסופר ג'יימס ברי (היכן נולד ובאילו שנים חי) ומטרת הכתיבה
- פיטר פן – ילד נצחי המסרב לגדול ולהתבגר

עלילת הסיפור [יחידות 5–8]

- פיטר פן לוקח את ילדי משפחת דארלינג אל "ארץ לעולם לא" – ארץ הילדות הנצחית
- שם הם נלחמים נגד שודדי הים ובראשם קפטן הוק
- לבסוף הם נאלצים לעזוב את ארץ הילדות הנצחית ולהתבגר

סיפור המסגרת [יחידות 9–10]

- בלונדון, במקום שבו נרקמה עלילת הסיפור, הוצב למזכרת פסלו של פיטר פן.

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	<u>פיטר פן</u> את הסיפור חיבר הסופר כריסטיאן שנייט 1860–1937. הסיפור מספר על פיטר פן ילד שלא רוצה לאכול. הוא לוקח את משפחת דרלינג לארץ מצולפת לא"ו והם חוברים הרפתקאות ונלחמים בפראטים ובראש קפטן הוק. לבסוף הילדים ממשפחת דרלינג צריכים לחזור הביתה ולהתבגר. בלונדון שם נרקמה הסיפור "פיטר פן" הוקמה מצבה לכבוד פיטר-פן הילד שלא אכל לא רוצה לאכול. <u>הסבר</u>: סיפור המסגרת וסיפור העלילה מפורטים ומקושרים היטב, כך שניתן להבין את המהות ואת התוכן של הטקסט המקורי. יש מעט ליקויים בניסוח ("חברים הרפתקאות", "שם נרקמה הסיפור"), אך הם אינם פוגמים בהבנה של הקורא את הטקסט.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	<u>פיטר פן</u> פיטר פן היה ילד שלא רוצה לאכול. פיטר פן חי באנגליה 1860 עד 1937. הוא היה לוקח ילדים לארץ מצולפת לא"ו הילדים נצנים ופיטר פן היה מספר להם על שודדים וצ'טות ים. פיטר פן סיפר לילדים על זה שהוא היה נלחם בשודדי ים. אז יצא הרגע החי לא כיף הילדים היה צריך לאכול פיטר פן היחזיר אותם לביתם וניסרד מהם. <u>הסבר</u>: על פניו נראה כי משוחררים לא מעט פרטים, אך בקריאה מעמיקה נראה שהרבה פרטים אינם משקפים באופן מדויק את הכתוב בטקסט. כך, למשל, התלמיד כותב שפיטר פן חי באנגליה (ולא הסופר ג'יימס ברי), וכן שפיטר פן היה מספר על שודדי הים (ולא נלחם בהם). משום כך קורא, שאינו מכיר את תוכן העלילה של פיטר פן, יתקשה להבין על מה מדובר. כמו כן, אין התייחסות לסיפור המסגרת כלל, כך שהקורא אינו יכול לדעת על קיומו.

סולם הדירוג	דוגמה
הטקסט אינו אוטונומי	<u>פיטר פן</u> פיטר פן הוא האצא דמיונית מהספר טיפר פן המחבר שהאצא את הספר הוא דייב פרי והוא חיבר את סיפורי בשנת 1339–1860 באנגליה וסיפור מספרי לאד את מספחתי ואת ילדי להרפתקה "לצולל לא באי" שם או נלחמו נאד שודדי ים ורשעהם של הקפטן ואף למללם הם היוו צרכים לחזור לבתימם. <u>הסבר</u>: הרעיונות מוצגים בתמציתיות. כמו כן, יש בעיות בכתיב ובניסוח של הטקסט, ולכן חלקו הגדול אינו מובן.

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	<u>פיטר בן</u> פיטר בן הוא ילד שלא רוצה ללמוד ולהתפתח הוא חי באי קסום ושמו "ארץ לעולם לא" בארץ הזאת אי אפשר להתבגר. הוא לוקח את ילדי דארלינג להלחם בשודדי ים, ובראש קפטן הוק. לבסוף מגיע הרגע שבו הילדים צריכים לעזוב את "ארץ לעולם לא" ולחזור לביתם. ולבסוף הקימו זכרון לפיטר בן שנה פסל בדמותו. <u>הסבר:</u> רוב הטקסט כולל פסיקים ונקודות במקומות המתאימים. כמו כן, השמות מופיעים באמצעות מרכאות, כיאות.
הולם במידה מעטה	<u>פיטר בן</u> פיתרסן הנקרה גיימס הוא סחקן ומסחק את פיתר בן – ולוקח את הילד האבודים לארץ לעולם לא והם נלחמים בשודדי ים, שנקראת ארץ לאלם לא ופיתר-בן מחזיר אותם לביתם להתבגר וקולט סמו פסל של פיתר בן הילד שלו גדל לעולם. <u>הסבר:</u> יש שימוש בפסיק ובנקודה, אך הטקסט ברובו אינו מפוסק. כמו כן, הקו המפריד בטקסט אינו במקומו.
אין פיסוק	פיטר בן הוא ילד איבוד על על ספר של ילדים ושמו של הספר הוא גיימס ברי ויש איתו אחים והציר שפיטר בן ער הוא מקום קסום ופיטר בן לא גדל הוא לא יכול ללמוד והוא לא רוצה <u>הסבר:</u> אין בטקסט סימני פיסוק כלל, ועל כן נפגמת הקריאות שלו.

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

פיטר פן

פיטר פן הוא סיפורו של ג'יימס קרי, שחיבר את הספר
צ'לצ'ילתו הדימונית, פיטר פן הוא ילד שסירב לגדול
וחי פן אותו הגיל, ג'יימס קרי כתב את הסיפור למען חמישה
אחים במשפחת ידידיו, פיטר פן לקח את הילדים ממשפחת
דראינג איתו להרפתקאה ונלחמו בשודדי ים ובראשם
קפטן הוק, אבל היו צרכים לחזור הביתה.

ניתוח

הטקסט כולל לא מעט פרטים מיחידות התוכן המקוריות, וכן כולל את סיפור המסגרת ואת סיפור העלילה. עם זאת, יש פגיעה באוטונומיות של הטקסט משום שאין הפרדה ברורה בין סיפור המסגרת לסיפור העלילה. על כן, ניתן לעבוד עם התלמיד על הקישוריות ועל חיבור טוב יותר בין החלקים. נוסף על כך, התלמיד הוסיף פסיקים במקומות מתאימים, ועל כך יש לחזקו, אך במקרים מסוימים יש בלבול בין פסיק לנקודה, ולכן יש לעבוד עם התלמיד על התאמה מדויקת יותר של סימני הפיסוק לטקסט.

דוגמה 2

פיטר פן הוא ילד שלא רוצה לגדול ולהתפתח
הוא חי באי קסום ושמו "ארץ לעולם לא" בארץ
הזאת אי אפשר להתבגר. הוא לוקח את ילדי דארלינג
להלחם בשודדי ים, ובראש קפטן הוק. לבסוף
מגיע הרגע שבו הילדים צריכים לעזוב את
"ארץ לעולם לא" ולחזור לביתם. ולבסוף הקימו
לכרון פיטר פן שנה פסל בדמותו.

ניתוח

הטקסט כתוב היטב וניכרת בו שפה עשירה ("לגדול ולהתפתח", "בארץ הזאת אי אפשר להתבגר", "פסל בדמותו"). סימני הפיסוק מגוונים וכוללים פסיקים, מירכאות ונקודות. חסר פיסוק בחלק הראשון של הטקסט ("פיטר פן... להתבגר"), ויש להפנות לכך את תשומת לבו של התלמיד.

מבחינת התוכן, הטקסט מציג את עיקרי סיפור העלילה וגם חלק מסיפור המסגרת (ציון הפסל). מומלץ לעבוד עם התלמיד על הפיתוח של סיפור המסגרת (מידע על הסופר ועל נסיבות כתיבת הסיפור), מה שישפר את האוטונומיות של הטקסט. כמו כן, כדאי לחשוב על ניסוח טוב יותר למשפט האחרון בטקסט, כך שהקורא יבין שזהו חלק מסיפור המסגרת ולא חלק מסיפור העלילה.

יחידה 3: המצאת הגלגל

כמה מילים על הקטע

הטקסט מתאר את המצאת הגלגל ואת תרומתו להתפתחות האנושית. הטקסט הוא מידעי וכולל רעיונות מורכבים ומופשטים, הרחוקים מעולמם של התלמידים מבחינת התוכן ועולם המושגים (למשל, תרומתו של הגלגל להתפתחותם של החקלאות, של קשרי המסחר ושל היישובים העירוניים). על כן, הטקסט נכלל בקבוצת הטקסטים השלישית.

הטקסט מחולק לשלושה חלקים מרכזיים: ציון חשיבותה של המצאת הגלגל, זמן המצאתו של הגלגל והתפתחותו במהלך הזמן, ותרומתו של הגלגל בתחומים שונים.

חשוב שכל שלושת החלקים יבואו לידי ביטוי בתרשים ובשחזור של הטקסט.

מילוי תרשים

לפניכם מילוי אפשרי של תרשים, ובו מוצגים הרעיונות המרכזיים של הטקסט. חשוב לציין כי קיימות עוד אפשרויות רבות למילוי התרשים אשר יזכו באותה ההערכה (מידה רבה של ייצוג תוכני ורלוונטיות). כאמור, בעת ההערכה ניתן לגוף התרשים משקל גדול יותר מאשר לשני חלקי התרשים האחרים.

תרשים מיטבי הוא כזה שבו מתוארים נכון הפרטים האלה: (1) פרט כלשהו שקשור לתקופת המצאת הגלגל (ציון הזמן, תיאור הגלגלים הראשונים); (2) שני תחומים לפחות שבהם הייתה לגלגל תרומה.

מהו הנושא המרכזי של הקטע?

תרומתו של הגלגל להתפתחות האנושית

כתבו את הדברים החשובים בקטע.

הגלגל הומצא לפני אלפי שנים ומאז התפתח.

הגלגל תרם להתפתחות החקלאות ולקשרי המסחר.

הגלגל תרם להתפתחות של יישובים עירוניים.

הגלגל תרם להתפתחות כלים טכנולוגיים.

כתבו משפט אחרון לסיום.

הגלגל – המצאה חשובה מאין כמוה!

מידת הייצוג התוכני והרלוונטיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה	מהו הנושא המרכזי של הקטע? המצאת הגלגל כתבו את הדברים החשובים בקטע. - הגלגל הוא המצאה הכי חשובה ביותר שאדם אי פעם. הוא הומצא לפני כ-6000 שנה - הגלגל חולל מהפכות בחקלאות מכיון שהוא אפשר ליחורש את השדות בצורה כלי חקלאים משוכללים יותר - המצאת הגלגל הובילה גם להיתפתחות יישובים צירוניים גדולים כתבו משפט אחרון לסיום. היכולת לנצל מקום למקום במהירות אפשרה עקרת מידע יציבה ובכך תרמה להיתפתחות של חידושים טכנולוגיים נוספים כמו עזון במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות. <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי הוא הכותרת של הטקסט המקורי ואין בו מידע הקשור לחשיבות המצאת הגלגל, אך הוא מתאים ליכולות של שכבת הגיל. בגוף התרשים יש התייחסות לעיקרי הדברים בטקסט – חשיבותו של הגלגל לאדם וזמן המצאתו, וכן תרומתו של הגלגל בתחומים השונים (חקלאות, יישובים עירוניים). האמירה המסכמת במשפט הסיום סבירה, וכוללת תרומה נוספת של הגלגל המתוארת במשפט האחרון בטקסט המקורי. מהו הנושא המרכזי של הקטע? המצאת הגלגל כתבו את הדברים החשובים בקטע. - הגלגל נוצר לפני 6000 שנה - האדם המציא את הגלגל לפני שנים רבות - הגלגל משנה אותנו לחקלאות - הגלגל עוזר למסחר ולטכנולוגיה כתבו משפט אחרון לסיום. הגלגל הוא הדבר הטוב ביותר בטכנולוגיה. <u>הסבר:</u> הנושא המרכזי כללי, אך מתאים. בגוף התרשים מוצגים היטב ובתמציתיות הרעיונות המרכזיים בטקסט: זמן המצאת הגלגל (אמנם יש התייחסות לזמן ההמצאה בשני חלקים שונים בתרשים, אך הדבר אינו פוגם משמעותית בתרשים) ותרומתו של הגלגל בתחומים שונים. משפט הסיום הולם ומציג אמירה אישית הנוגעת לנאמר בטקסט.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	מהו הנושא המרכזי של הקטע? הנושא מסופר בקטע הוא על המצאת הגלגל כתבו את הדברים החשובים בקטע. הדברים החשובים בקטע על פי הסדר הם: 1. יש תואנים כי הגלגל הוא מצאה חשובה ביותר באדם. המציא הוא פצט 2. הסיבה לכך, היא שהגלגל תורם רבים לפחות בטחונות. 3. הגלגל מציא לפני כ-6000 שנה. כתבו משפט אחרון לסיום. הגלגל נותן לנו הרבה תחונות לפי מה שאנו צריכים באותו. <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי הוא כללי, אך מתאים. גוף התרשים כולל את תיאור הגלגל כהמצאה חשובה ואת זמן המצאתו, אך הוא אינו מתאר את התרומה של הגלגל לתחומי החקלאות והמסחר או להתפתחותם של יישובים עירוניים. במשפט הסיום נדמה שיש ניסיון לתאר את תרומתו של הגלגל לאדם, אך התיאור אינו הולם (הגלגל אינו תורם לנו תכונות לגוף). מהו הנושא המרכזי של הקטע? על המצאת הגלגל כתבו את הדברים החשובים בקטע. • המצאה הגלגלית היא חשובה ביותר • הגלגל תרם רבות להתפתחות תחונות כתבו משפט אחרון לסיום. [לא נכתב משפט סיום]. <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי הוא כללי, בגוף התרשים אין פירוט על תרומתו של הגלגל בתחומים נוספים פרט להתפתחות הטכנולוגית, והאמירה המסכמת חסרה.
כלל לא	מהו הנושא המרכזי של הקטע? הגלגל כתבו את הדברים החשובים בקטע. • הגלגלית צומח • היו גלגלית מלא צץ • לא היו צמיח • חקלאות כתבו משפט אחרון לסיום. הגלגל המצאה טובה <u>הסבר</u>: הנושא המרכזי כולל פחות מידע מאשר הכותרת של הטקסט המקורי. גוף התרשים כולל היגדים חלקיים שאינם מוסרים מידע מהותי על התוכן של הטקסט. משפט הסיום הולם וכולל אמירה אישית על הנאמר בטקסט, אך משום שהנושא המרכזי כללי מדי, משפט הסיום לבדו אינו יכול להעלות את רמת הטקסט לטקסט הרלוונטי "במידה מעטה".

השלמות מצומצמות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

המצאת הגלגל

יש הטוענים כי הגלגל הוא _____ ההמצאה _____ החשובה ביותר שהאדם המציא אי פעם. הסיבה לכך היא שהגלגל _____ תרם _____ רבות להתפתחות הטכנולוגיה במהלך השנים.

הגלגל הומצא לפני כ-6,000 שנה. הגלגלים _____ הראשונים _____ היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים, ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים. הגלגל חולל _____ מהפכה _____ בחקלאות, מכיוון שהוא אפשר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר _____ ולהגדיל _____ את היבול. כמו כן החקלאים יכלו למכור את _____ התוצרת _____ שלהם גם מחוץ למקום מגוריהם, וכך התפתחו קשרי _____ מסחר _____ ענפים בין יישובים.

המצאת _____ הגלגל _____ הובילה גם להתפתחות יישובים עירוניים גדולים. _____ תושבי _____ הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית _____ בעצמם _____, אלא קנו אותה מידי החקלאים. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים. היכולת _____ לנוע _____ ממקום למקום במהירות אפשרה העברת _____ מידע _____ יעילה, ובכך תרמה להתפתחות של _____ חידושים _____ טכנולוגיים נוספים, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

השלמות מורחבות

לפניכם טקסט פתור שהתשובות בו מסומנות בקו. התשובות המוצגות כאן הן על-פי הכתוב בטקסט, אך יתקבלו גם תשובות אחרות בלשון התלמיד המתאימות מבחינת התוכן. בעת הבדיקה יש לזכור כי העיקרון המנחה הוא התוכן, ולא הכתיב או הניסוח.

המצאת הגלגל

יש הטוענים כי הגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא אי פעם. הסיבה לכך היא שהגלגל תרם רבות להתפתחות הטכנולוגיה במהלך השנים.

הגלגל הומצא לפני כ-6,000 שנה. הגלגלים הראשונים היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים, ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים. הגלגל חולל מהפכה בחקלאות, מכיוון שהוא אפשר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר ולהגדיל את היבול. כמו כן החקלאים יכלו למכור את התוצרת שלהם גם מחוץ למקום מגוריהם, וכך התפתחו קשרי מסחר ענפים בין יישובים.

המצאת הגלגל הובילה גם להתפתחות יישובים עירוניים גדולים. תושבי הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית בעצמם, אלא קנו אותה מידי החקלאים. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים.

היכולת לנוע ממקום למקום במהירות אפשרה העברת מידע יעילה, ובכך תרמה להתפתחות של חידושים טכנולוגיים נוספים, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

כתיבת הקטע

א. באיזו מידה שוחזרו יחידות התוכן?

במדד זה יש להתייחס למספר יחידות התוכן המשוחזרות. לפניכם חלוקת הטקסט ל-15 יחידות התוכן המרכיבות אותו. לאחר מכן מוצגות בטבלה דוגמות המסווגות על-פי הרמות השונות, בליווי הסבר.

חלוקת הטקסט ליחידות תוכן

1. יש הטוענים כי הגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא אי פעם.
2. הסיבה לכך היא שהגלגל תרם רבות להתפתחות הטכנולוגיה במהלך השנים.
3. הגלגל הומצא לפני כ-6,000 שנה.
4. הגלגלים הראשונים היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים,
5. ואחריהם הופיעו גלגלי עץ בעלי חישורים.
6. הגלגל חולל מהפכה בחקלאות,
7. מכיוון שהוא אפשר לחרוש את השדות בעזרת כלים חקלאיים משוכללים יותר ולהגדיל את היבול.
8. כמו כן החקלאים יכלו למכור את התוצרת שלהם גם מחוץ למקום מגוריהם,
9. וכך התפתחו קשרי מסחר ענפים בין יישובים.
10. המצאת הגלגל הובילה גם להתפתחות יישובים עירוניים גדולים.
11. תושבי הערים לא נזקקו עוד לגדל את התוצרת החקלאית בעצמם,
12. אלא קנו אותה מידי החקלאים.
13. כך הם יכלו להתפנות למקצועות אחרים.
14. היכולת לנוע ממקום למקום במהירות אפשרה העברת מידע יעילה,
15. ובכך תרמה להתפתחות של חידושים טכנולוגיים נוספים, כמו בשעונים, במנופים ובמכונות תעשייתיות רבות.

מידת שחזור יחידות התוכן – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

שימו לב, יחידות התוכן המשוחזרות בטקסט של התלמיד מסומנות במספרים.

סולם הדירוג	דוגמה
במידה רבה מאוד	<u>המצאת הגלגל</u> יש אנשים הטוענים שהגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר לאנשים (1), מפני שהוא תרם לטכנולוגיה (2). הגלגל הומצא לפני כ-6000 שנה (3). בהתחלה היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים (4), לאחר מכן הופיעו גלגלי חיסור מעץ (5). הגלגל תרם רבות לחקלאות (6) מכיוון שהוא עזר להם לחרוש את האדמה בכלים מסוגללים יותר, וככה היבול גדל (7). הגלגל גם תרם לתקשר בין אנשים ככה שהם יכלו לתקשר בעזרת הגלגל ממקומות שנים על מנת להעביר מסרים (14). בזכות הגלגל המציאו עוד מכשירים (15). <u>הסבר</u>: משוחזרות 9 יחידות תוכן מתוך 15 היחידות בטקסט המקורי.
במידה רבה	<u>המצאת הגלגל</u> יש הטוענים שהגלגל היא המצאה הכי חשובה שהאדם המציא מאי פעם (1) הגלגל נוצר לפני כ-6000 שנה (3) והגלגלים הריאשוניים היו גלגלי אבן עץ וגלגלי עץ אטומים (4) הגלגל תרם רבות לאהפכה חקלאית (6) יכלו ליחרוש את השדות ולדלל את היבול (7) הגלגל גם יכלו בזכותו לעשות יישומים צירוניים גדולים (10) היכולת לנוע ממקום למקום עוזרת רבות (14) <u>הסבר</u>: משוחזרות 7 יחידות תוכן מתוך 15 היחידות בטקסט המקורי, כלומר – כמחצית יחידות התוכן. עם זאת, הרעיונות המרכזיים של הטקסט קיימים, ועל כן הטקסט מוערך כמשוחזר "במידה רבה".

סולם הדירוג	דוגמה
במידה מעטה	יש תוצנים החושבים שאלף היא ההמצאה החשובה ביותר (1), האלף מאוד חשוב לטכנולוגיה (2). האלפים הראשונים נבנו מאבן ואכר כק מעץ (4) ואז עץ חרשנים. האלפים שימשו גם כמנוע מאוד עזרו. הם עזרו בעבודה החקלאית (6) ובכל מיני מקומות. <u>הסבר:</u> משוחזרות 4 יחידות תוכן בלבד.
אין שחזור	<u>המצאת האלף</u> הרבה אנשים חושבים שהאלף היא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא (1) האלף שהיא עוזרת לחקלאות וכך האנשים אוהבים את ההמצאה הזאת היא עוזרת לחקלאות באידוף של הממחים וצוד (6). <u>הסבר:</u> משוחזרות שתי יחידות תוכן בלבד.
אין שחזור	המצאת האלף נותנת לאדם יותר מקומות הדברים שיש לו. הוא נוצרה לפיני כ-6,000 שנה. <u>הסבר:</u> המשפט הראשון אינו ברור, והמשפט השני אינו מייצג את התוכן המרכזי בטקסט המקורי – תרומת הגלגל לאדם. על כן, ניתן לומר שהטקסט אינו משחזר את הטקסט המקורי.

ב. האם השחזור אוטונומי?

לפניכם תיאור של המפה המנטלית של הטקסט המקורי. כלי עזר זה יסייע לכם להעריך את מידת האוטונומיות של הטקסט המשוחזר.

- חשיבותו של הגלגל [יחידות 1–2]
- זמן המצאתו של הגלגל [יחידה 3]
- שלבי התפתחות הגלגל משלב האבן לשלב העץ [יחידות 4–5]
- הסיבות לחשיבות של המצאת הגלגל [יחידות 6–15]:
 - מאפשר גידול בתוצרת החקלאית
 - מאפשר ניידות גבוהה של אנשים ושל סחורה
 - מאפשר התפתחות של יישובים עירוניים גדולים
 - מאפשר לאנשים לעסוק במקצועות נוספים מלבד חקלאות
 - מאפשר פיתוח של אמצעים טכנולוגיים נוספים המסייעים לאדם

מידת האוטונומיות – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
טקסט אוטונומי במידה רבה	<u>המצאת הגלגל</u> יש טוענים כי הגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר מכיוון שהגלגל עשה מהפכה בחקלאות. הגלגל הומצא לפני 6,000 שנה. הגלגלים הראשונים היו מאבן ואחריהם בא גלגל מעץ ציט חיזורי. הגלגל עזר לחקלאים לגדל את היבול וכך היבול גדל. האנשים בערים הגדולות סוף סוף לא הכינו דברים מתוצרת עצמם אלא קנו מחקלאים. הגלגל גם עזר לפתח עוד המצאות כמו שצונית. <u>הסבר:</u> הטקסט מספק מידע רב יחסית על התפתחות הגלגל ותרומתו לאדם, והקורא יכול להבין ממנו את הרעיונות המרכזיים של הטקסט המקורי.
טקסט אוטונומי במידה מעטה	<u>הגלגל</u> יש אומרים שהמצאת הגלגל היא ההמצאה הגדולה ביותר שהאדם יצר. הגלגלים הראשונים היו עשויים מאבן ומעצים אטומים הגלגל נוצר לפני כ-6000 שנה ועזר לטכנולוגיה. הוא עזר גם למסחר של החקלאים לגדול: באיזה אופן הוא עזר? כמו כן, חסר מידע – אין התייחסות להתפתחות היישובים העירוניים או להתפתחותם של חידושים טכנולוגיים נוספים בשל העברת המידע ממקום למקום.
הטקסט אינו אוטונומי	הרבה אנשים חושבים שהגלגל היא ההמצאה החשובה ביותר שהאדם המציא בגלל שהיא עוזרת לחקלאות וכך האנשים אוהבים את ההמצאה הזאת היא עוזרת לחקלאות בגידול של המצאות ועוד. <u>הסבר:</u> התכנים בטקסט מצומצמים, ומוצגים בו שני רעיונות בלבד בתמציתיות – חשיבות ההמצאה והתרומה לחקלאות. בשל היעדר המידע, הקורא אינו יכול ליצור לעצמו מפה מנטלית של הטקסט.

ג. האם הפיסוק הולם?

פיסוק – דוגמות תלמידים והסברים, על-פי רמות

סולם הדירוג	דוגמה
הולם במידה רבה	<u>המצאת הגלגל</u> הגלגל הוא המצאה חשובה ביותר: הגלגל עזר את החלקאות והיבול, הגלגל עזר לטכנולוגיה. הוא עזר להעביר מידע ממקום למקום וכך היו ישובים צירוניים. <u>הסבר:</u> הטקסט כולל נקודתיים, פסיקים, נקודות וקו מפריד במקומות המתאימים. פיסוק זה מאפשר לקרוא את הטקסט ברציפות ובנוחות.
הולם במידה מעטה	יש אומרים שהמצאת הגלגל היא ההמצאה הגדולה ביותר שהאדם יצר. הגלגלים הראשונים היו עשויים מאבן ומעצים אטומים הגלגל נוצר לפני כ-6000 שנה ועזר לטכנולוגיה. הוא עזר גם למסחר של החקלאים לגדול. הוא אפשר להעביר מידע ממקום למקום. <u>הסבר:</u> נעשה שימוש בפיסוק בסיסי – נקודות בלבד, ולעיתים אף פיסוק זה חסר.
אין פיסוק	<u>המצאת הגלגל</u> יש הטוענים שהגלגל היא המצאה הכי חשובה שהאדם המציא מאי פעם הגלגל נוצר לפני כ-6000 שנה והגלגלים הראשונים היו גלגלי אבן עץ וגלגלי עץ אטומים הגלגל תרם רבות למחפכה חקלאית יכולו ליחרוש את השדות ולדגל את היבול הגלגל גם יכול בזכותו לעשות ישובים צירוניים גדולים היכולת לנוע ממקום למקום עוזרת רבות <u>הסבר:</u> אין בטקסט סימני פיסוק כלל. לעיתים שבירת השורות אינה במקומות המתאימים, ועל כן קריאות הטקסט נפגמת מאוד.

הערכת הטקסט כמכלול

לפניכם דוגמות להערכה כללית של שני טקסטים.

דוגמה 1

המצאת הגלגל

יש אנשים הטוענים שהגלגל הוא ההמצאה החשובה ביותר לאנושות, מפני שהוא תרם לטכנולוגיה.

הגלגל הומצא לפני כ-6000 שנה. בהתחלה היו גלגלי אבן וגלגלי עץ אטומים, לאחר מכן הופיעו גלגלי חישור מצץ.

הגלגל תרם רבות לחקלאות מכיוון שהוא עזר להסיע את האדמה בכליים משוכללים יותר, וככה היבול גדל. הגלגל גם תרם לתקשורת בין אנשים ככה שהם יכלו לתקשר בצורת הגלגל ממקומות שונים על מנת להעביר מסרים. בזכות הגלגל המציאו עוד מכשירים.

ניתוח

הטקסט כולל יחידות תוכן רבות המופיעות בטקסט המקורי, והוא כתוב היטב. נעשה בו שימוש במילות קישור המחברות היטב בין הרעיונות השונים ("מפני שהוא תרם...", "לאחר מכן הופיעו...", "וככה היבול גדל..."). סימני הפיסוק שזורים היטב בטקסט ומאפשרים קריאה נוחה שלו. הרעיון של התרומה לחקלאות מפותח היטב, אך נעדרים מן הטקסט רעיונות נוספים, כמו התפתחות היישובים העירוניים ופיתוח קשרי המסחר. רעיון התקשורת הנוחה בין האנשים מוזכר, אך הוא אינו מפותח ואינו מסביר את תרומתו של הגלגל בהקשר זה. על כן, כדאי לעבוד עם התלמיד על התייחסות לרעיונות נוספים המופיעים בטקסט המקורי, וכן על פיתוח של הרעיונות שהוא העלה בטקסט המשוחזר.

דוגמה 2

גלגל

יש אנשים שאומרים שהמצאת הגלגל חשובה. המציאו אותה
 לפני 6,000 שנה בהתחלה היו גלגלי אבן ואז היו גלגלי
 צץ אטומים ולאחר מכן גלגלי ברזל. זה עזר גם בחקלאות
 בלהגדיל יבול וככה במקום גלגל חקלאים אפשר להעביר
 בעזרת הגלגלים וככה יהיה עיסוקים אחרים. והמצאת הגלגל
 תראה רבות בטכנולוגיה האנושית כמו בשעונים וצוד...

ניתוח

הטקסט מתייחס להמצאת הגלגל ולהתפתחותו במהלך הזמן. כמו כן, הוא מפרט את התרומה של
 הגלגל לחקלאות ולהתפתחות הטכנולוגיה האנושית. הטקסט כולל סימני פיסוק ברמה סבירה. עם
 זאת, הקישוריות בין המשפטים פגומה, ולעיתים גם הניסוח של המשפטים, מה שפוגם בהבנה של
 הקורא את הטקסט. לדוגמה, התלמיד כתב: "זה עזר גם בחקלאות". כאן המקום לשאול את התלמיד
 מה עזר בחקלאות, וכיצד ניתן להבין זאת מן הטקסט שכתב. דוגמה נוספת: "... אפשר להעביר
 בעזרת הגלגלים וככה יהיה עיסוקים אחרים" – לא ברור מה אפשר להעביר בעזרת הגלגלים, ומדוע
 יש קשר בין העברה זו לבין האפשרות ליצור עיסוקים אחרים. על כן, מומלץ לעבוד עם התלמיד על
 הקשרים בין הרעיונות ועל הביטוי של הקשרים האלה בטקסט.

נוסף על כך, כדאי לתת לתלמיד לקרוא את הטקסט שכתב ולבחון אותו כקורא.